

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

«*Η Δράκαινα*»: Δημ. Μπόγρη (Δράμα σε πράξεις τρεις. Θέατρο «Κεντρικόν»).—Οι παλαιοί λόγιοι, όταν κάνουν την απολογία του έργου των, συνηθίζουν να παίρνουν ως ελαφρυντικό την εργασία των νέων. Τι έχουν κάνει οι νέοι στην ποίηση, στο διήγημα, στο μυθιστόρημα, στο θέατρο, στην κριτική; Δεν είναι βέβαια ούτε η ώρα ούτε ο κατάλληλος τόπος να εξετάσουμε τι έχουν κάνει οι πρώτοι και τι οι δεύτεροι. Νομίζω όμως ότι και οι δύο έχουν άδικο. Γιατί απλούστατα και οι δυο μαζί δεν έχουν κάνει σχεδόν τίποτα. Και χειροπιαστή απόδειξη η απουσία σοβαρής πνευματικής ζωής από τον τόπο μας, του αλάνθαστου αυτού γνωρίσματος και αποτελέσματος κάθε καλής λογοτεχνικής παραγωγής. Αυτό, νομίζω, έφθανε να σκεφθεί ο Γοργίας της «Νέας Εστίας» για να μην τ'άβλει με τους νέους, προβάλλοντάς; μάλιστα ως επίχειρηματήν εργασία των παλαιών. Η σιωπή, όταν και τα δύο μέρη έχουν άδικο, αν δεν είναι αναγνωρίσιμη της γενικής εθθόνης.—κι' όταν αναγνωρίζεις κανείς τι λίγη του γίνεται πάντα καλύτερος,—είναι τολάχιστον έξυπνάδι, που έπρεπε να την έχουν οι παλαιοί επειτ' από τόσο μακρόχρονη φιλολογική ζωή.

«*Αλλ' ως είναι. Οι παλαιοί έχουν και κάποτε δίκιο. Όταν λ.χ. φωνάζουν ότι οι νέοι δεν έχουν κάνει τίποτα για το θέατρο, ότι οι νέοι, που ανήκουν στις δύο τελευταίες γενεές, δεν έχουν να παρουσιάσουν στο θέατρο παρά μόνο δύο-τρεις εδωνειδίητες προσπάθειες. Και να πεις ότι δεν του; δόθηκαν τό μέσα να κάνουν γινωστή την εργασία του; Το θέατρο των «Νέων», που λειτούργησε δύο ολόκληρες θεατρικές περιόδους, είχε τη σκηνή του άνοιχτή σε κάθε νέο ταλέντο. Ποιός ήταν όμως ο άπολογισμός του «Θεάτρου των Νέων»; Μία-δύο καλές προσπάθειες, αυτές που ανάφεραμε παραπάνω και μία σειρά έργων που ήταν τόσο άτεχνα και τόσο κενά από κάθε περιεχόμενο, ώστε έκρυβες τό πρόσωπό σου από ντροπή αν ήσουν νέος. Δηλαδή τό «θέατρο των Νέων» παρ' όλη την αγαθή πρόθεση του κ. Κ. Βελμούρα τόν ένα χρόνο κα' της κ. Ε. Χιλκούςη τόν άλλο, ά τί να παρουσιάσει τί μπορούν να κάνουν οι νέοι στο θέατρο, έδειξε ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. Δεν ξεχνάμε βέβαια ότι τό θέατρο είναι άποτέλεσμα πείρας.*

«*Αλλ' από του; νέους θεατρικούς συγγραφείς δεν ζητήσαμε άριστουργήματα. Απλώς έργα, που να δείχνουν κάποιοι εσωτερικό πάλμό, να λένε κατιτί και να στέζονται όποσδήποτε στα πόδια του; αξιόλογες τέλος προσπάθειες που να σημειώνουν μία καλή άρχή. Και ή «Δράκαινα», μέσα στην τόση στειρότητα των νέων, θ' έπρεπε να χαιρετιστεί με άνεπιφύλαχτο ένθουσιασμό. Αλλά ό κ. Μπόγρης ούτε «άρχη» κάνει στο θέατρο με τη «Δράκαινα» ούτε βρίσκεται στην πρώτη του νεότητα. Η «Δράκαινα» είναι βέβαια έργο που στρέφεται γύρω από έναν τύπο πολύ άληθινό και μελετημένο. Αλλά θέατρο, όπως και κάθε είδος τέχνης, δεν υπάρχει όταν λείπει ή έκφραση, ή σκηνική εκείνη διατύπωση σκέψεων και αισθημάτων, που δίνει τόν τρόπο*

στο συγγραφέα να επικοινωνήσει με τόν άκροατή του. Και στο νέο έργο του κ. Μπόγρη ή διατύπωση αυτή άλλο ε να ρχει και άλλοτε δεν υπάρχει. Αλλά τι είναι ή «Δράκαινα»; Και ποι τά προτερήματά της, όπως και ποιά τά αδύνατα σηεία της;

Υπάρχουν γυναίκες που ενώ πέρασαν τά καλύτερα χρόνια της ζωής τους, σκλαβωμένες σε μία συζυγική ή συμβίωση χωρίς έρωτα ή σε μία συζυγική συμβίωση γεμάτη πίκρες από πλήθος άλλες αιτίες, ξυπνούν σε προχωρημένη πιά ηλικία, έπαυστατοδν και με κίση θυσία θέλουν να χαρούν τό υπόλοιπο μέρος της ζωής του;.

Από τό είδος των γυναικών αυτών είναι και ή ήρωίδα του δράματος του κ. Μπόγρη. Αφού πέρασε ένα μεγάλο μέρος της ζωής της μ' έναν άθροπο, που τόν παντρεύθηκε μόνο επειδή ήθελε ό πατέρας της, κ' έκανε μαζί του δυό άγόρια, που είναι άντρες, όταν αρχίζει τό έργο, χήρα πιά και μεσόκοπη γυναίκα ορθώνεται μπρός στους δυό γίους της γεμάτη αξιώσεις για τη ζωή και προσπάτων πλημμυρισμένη από την επιθυμία να έκδικηθεί για ό,τι υπέφερε, για ό,τι έχ'σε. Και ό κ. Μπόγρης με την άπράξη δίνει μία καλή άφρετη-α στο έργο του.

Αρχίζει με μία ζωηρή διαμάχη γύρω από τη διανομή της κληρονομιάς. Η μητέρα και οι δυό γιοί, που είναι τά πρόσωπα της διαμάχης, βρίσκουν έτσι την ευκαιρία να παρουσιαστούν από την άρχή στο θε τή.

Οί γιοί ζητούν τη διανομή, ή μητέρα δεν θέλει. Αλλά ή άρνηση σε όλη την πρώτη πράξη δεν εξηγείται, δεν αναλύεται. Και ό θεατής μένει με την έντύπωση ότι ή «δράκαινα» είναι μία ιδιότροπη γυναίκα, που βασανίζει χωρίς αίτία τά παιδιά της. Ένώ ή αίτία υπάρχει,—και είναι πολύ ισχυρή,—άλλα γίνεται γνωστή στο θεατή άρκετ' άργά, όταν πιά παρουσιάζεται ό Καρύτης, μί παλιά αγάπη της «δράκαινας», ό άνθρωπος με τόν όποίο θέλει να ξαναρχίσει τη ζωή της. Επειτα, ό θεατής δεν ξ'ρει ότι ό γάμος της «δράκαινας» ήταν τό άποτέλεσμα ενός έκβιασμού. (Ο πατέρας της είχε σκοτώσει τό δήμαρχο του τόπου και ό μόνος μ' ρτυρας της ένοχής του για να μην τόν καταδώσει, του; ζήτησε γυναίκα την κόρη του). Επίσης ό θεατής δεν έχει πληροφορηθεί από την ώρα που πρέπει ότι ή «δράκαινα» πέρασε μαύρη ζωή με τό μακαρίτη. Όλ' αυτά συντελούν ώστε ή «δράκαινα» να εξηγείται ως «τύπος» μόνο στο τέλος του έργου, όταν γίνεται γενίος άπολογισμός των προξενών των προσώπων. Αλλά στο μεταξύ ή «δράκαινα» παρουσιάζεται αινιγματική και πολλές φορές γίνεται αντιπθητική στο θεατή, που δεν ξέρει την ιστορία της.

Στη β' πράξη μαθαίνουμε ότι πουλάει ένα σημαντικό μέρος της περιουσίας της στον Καρύτη, για να απαλλαγεί από τό μεγαλύτερο μέρος των αξιώσεων των δυό γιών της. Ακολουθούν σκηνές βίαιες και στην γ' πράξη τό πάθος της «δράκαινας» φουντώνει τόσο, ώστε την σπρώχνει ν' άποπειθί τό πνίξιμο της νύφης της, μία κοπέλλας που την μισεί όχι γιατί την έβλαψε, αλλά γιατί χαιρείται ή ζωή της, νέα και όμορφη, ενώ αυτή τά νεύατά της τά πέρασε σκλαβωμένη στη

θέληση ενός ανθρώπου που δεν αγαπούσε. 'Ολ' αυτά όμως βρίσκουν τη δικαιολογία τους στο τέλος πιά του έργου, έπειτα από τη μεγάλη παραφορ της «δράκαινας» που τελειώνει με την απόπειρα να πνίξει τη νύφη της. 'Αλλά κι' αυτή ακόμα ή απόπειρα δεν καταλήγει στην άναμενόμενη έκβαση. Γιατί ένψ̄ ο θεατής έχει κάθε λόγο να πιστευεί ότι ή «δράκαινα» θα πνίξει τη νύφη της, ἄξαφνα τήν βλέπει να μετανοεί και να συγκρατείται. Και ή στροφή αυτή γίνεται χωρίς καμιά προετοιμασία, χωρίς καμιά σοβαρή δικαιολογία.

'Η ήρωίδα δηλαδή έπρεπε να έχει παρουσιασθεί πληρέστερα από την αρχή του έργου, για να μπορεί κι' ο θεατής να παρακολουθεί, την τρικυμία της ψυχής της και να συμπάσχει μαζί της. Με άλλα λόγια ή «δράκαινα» παρουσιάζεται ελαττωματικά και αντί να κινεί το ενδιαφέρον, προκαλεί την άπορία στα περισσότερα σημεία του έργου.

'Αλλά και στα πρόσωπα του δεύτερου πλάνου υπάρχουν έλλείψεις, προπάντων στη διαγραφή του τύπου του Καρύπη, του ανθρώπου που μολονότι έχει σπουδαία θέση στο έργο, μένει από την αρχή ως το τέλος σχεδόν άφωνος.

'Από την έκθεση όλων αυτών των ελλείψεων φαίνεται καθαρά ότι ή «Δράκαινα» είναι ένας αληθινός τριγωνός τύπος. Κι' αν δεν έγινε έργο με όλα εκείνα τα στοιχεία, που συγκεντρώνουν τα έργα που έχουν ως κέντρο παρόμοιους τύπους, ἔμεινε μιὰ πολλή σοβαρή και άξιέπαινη προσπάθεια. 'Αλλά κι' αυτό είναι άρκετά ύπολογίσιμο, για το ελληνικό θέατρο, στο οποίο τα καλά και άρτια έργα είναι πράγμα σχεδόν άγνωστο.

'Η εκτέλεση και ή σκηνοθέτηση του έργου άσφαλῶς δεν βοήθησε στην παραστατικώτερη εμφάνιση των καταστάσεων που θέλησε να δώσει ο συγγραφέας. 'Ο κ. Μινωτής έπαιξε πολύ καλά το ρόλο του ενός γιου. 'Αλλά ο γιός αυτός παρουσιάζεται σχεδόν μόνο στην α' πράξη. 'Επίσης μερικές καλές στιγμές είχε και ο κ. Ροζάν.